

KULTURNÍ POLITIKA REINHARDA HEYDRICHA

JAN DOBEŠ

Dne 27. září 1941 přiletěl do Prahy jeden z nejvyšších představitelů nacistického Německa Reinhard Heydrich. Tři dny předtím rozhodl Hitler o změně ve vedení Protektorátu Čechy a Morava. Stávající říšský protektor Konstantin von Neurath měl být poslán na „zdravotní dovolenou“ a převzetím jeho kompetencí jakožto zastupující říšský protektor byl pověřen šéf Hlavního úřadu říšské bezpečnosti Heydrich. Důvod této překvapivé změny tkvěl především v rostoucí nespokojenosti s aktuálním vývojem v Protektorátu. Od léta 1941 v nepřehlédnutelné souvislosti se vstupem SSSR do války se množily projevy odporu české společnosti vůči okupačnímu režimu. Jejich původcem navíc nebyl jen aktivní a uvědomělý odboj, ale zapojovaly se do nich i širší vrstvy. Docházelo ke stávkám, za nimiž stály přirozeně i sociální motivy. V září pak proběhl nečekaně úspěšný bojkot protektorátního tisku. Intenzita těchto opozičních aktivit ohrožovala z hlediska nejvyššího vedení „třetí říše“ i vykonavatelů jeho instrukcí přímo v Protektorátu hlavní cíl celé okupační politiky, který spočíval v maximálním vytěžení kapacity českého a moravského průmyslu pro účely vedení války. Nutný zásah proti těmto tendencím měl být ovšem doprovázen úpravou celkové linie německého postupu v Protektorátu. Nešlo jen o potlačení určitých jevů, ale o důkladnější ovládnutí a naprosté podřízení českého národa. Tomu měla být upřena možnost vznášet jakékoliv politické nároky nebo formulovat politické koncepce. Celý veřejný život měl být odpolitizován a fakticky postupně likvidován tak, aby život Čechů byl redukován pouze na soukromou sféru. V kulturní oblasti se nepočítalo s žádnými vyššími českými ambicemi. Z českého národa se měla stát masa izolovaných jednotlivců bez potřeby se politicky organizovat nebo pěstovat vyšší kulturu. Očekávalo se od nich zpočátku jediné plné zapojení do válečného úsilí. Za to se jim nabízely jisté, nestatečně rozdělované a nevelké sociální výhody a možnosti odreagovat se sledováním nenáročné kulturní produkce. Realizaci těchto plánů pak měla podpořit i správní reforma stírající hranice mezi správou okupační a tzv. autonomní.

Na podzim 1941 nabýval zřetelných obrysů plán na komplexní přeměnu protektorátního uspořádání, která měla zásadně proměnit jeho podobu pocházející z března 1939 a současně vytvářet předpoklad pro uskutečnění konečného cíle německé okupační politiky v českých zemích, kterým byla úplná germanizace prostoru a lidí. Nová taktika byla založena na kombinaci represe (ostřejší, avšak přitom nikoliv zcela bezuzdné), opatření demagogicky vydávaných za snahu o zlepšení životních podmínek pracujícího obyvatelstva a intenzivní propagandistické kampaně.¹

V Berlíně převládlo přesvědčení, že na takový úkol nestačí von Neurath, který dostal místo v Praze jako odměnu na konec kariéry. Volba padla na osobu, od níž se očekávalo, že má dostatek schopností a odhodlání splnit i obtížné zadání. Heydrich disponoval zku-

¹ Gebhart, Jan – Kuklík, Jan: Velké dějiny Zemí koruny české XVb. Praha 2007, s. 46.

šenostmi s budováním a rozšiřováním nacistického bezpečnostního aparátu. Vedle vyslání do Prahy mu přitom zůstala i jeho funkce v Berlíně. Ačkoliv tedy opustil centrum, nezaznamenal pokles moci a vlivu. Naopak sám chápal přeložení do Prahy jako příležitost k mocenskému vzestupu.² Nelze ovšem vyloučit, že vedle víry ve schopnost pacifikovat český odboj, prohloubit hospodářské vytěžování Protektorátu a zefektivnit jeho správu, způsobily to, že se seznam Heydrichových funkcí rozšířil o zastupujícího říšského protektora, ještě další důvody. Existují totiž i názory, podle nichž některým nacistickým špičkám vyhovovalo odsunout Heydricha alespoň dočasně z Hitlerovy blízkosti.³

Heydrich v Praze okamžitě provedl několik dobře známých kroků, které neměly nechat nikoho na pochybách o tom, že ve vedení Protektorátu se neodehrála jen prostá personální výměna. Hned v den svého příjezdu nechal zatknout předsedu protektorátní vlády Aloise Eliáše a Jiřího Havelku, bývalého ministra dopravy a hlavně blízkého spolupracovníka prezidenta Háchy. V části Protektorátu vyhlásil civilní výjimečný stav, na jehož základě byly zřízeny stanné soudy vynášející dosud nepoznanou vlnu rozsudků smrti. Protektorátní vládu při prvním setkání ostře kritizoval za neschopnost provést opatření, která by účinně potlačovala negativní jevy. Vysvětlil jí, že politická situace českých zemí je určena jejich polohou v osudovém evropském prostoru, který je veden a vymezen Němci. Protektorátní vláda měla přispívat všemi silami k tomu, aby české obyvatelstvo pochopilo, že nelze dělat politiku v zájmu Londýna nebo Moskvy, nýbrž že musí loajálně a poctivě všemi silami podporovat společnou obranu evropských životních zájmů, za niž se zasazuje Velkoněmecká říše v čele s A. Hitlerem.⁴

Velice rozhodně a sebevědomě Heydrich vystupoval také vůči protektorátnímu prezidentu Háchovi. Vytkl mu, že nechápe vážnost situace v Protektorátu a je zřejmě svými spolupracovníky špatně informován. Seznámil jej s důvody, které vedly k zatčení ministerského předsedy Eliáše, a pobouřeně odmítl Háchovu žádost o pozastavení jednání před stannými soudy. Na prezidentovu obhajobu reagoval varováním, že od nynížka nebude stačit odsuzovat odboj v okruhu vlády, ale bude nutné trvale působit na obyvatelstvo a vést je tak, aby tento názor byl viditelně vyjádřen.⁵

Představy o svém působení v Čechách a na Moravě Heydrich sdělil vysokým německým činitelům v Protektorátu často citovaným projevem předneseným 2. 10. 1941 v Černínském paláci. Popsal východiska, základní linie a cíle své budoucí politiky. S odvoláním na Hitlerovy instrukce prohlásil, že má zajistit, aby české obyvatelstvo v Protektorátu pochopilo realitu a uznalo, že příslušnost k říši a nutnost poslušnosti jsou trvalé a nepominutelné.⁶ Poukazy na realitu, na naléhavou potřebu realitu nahlédnout, rozhodovat se a počínat si realisticky pak tvořily častou součást Heydrichových projevů a podobně se tomuto motivu mnohdy věnoval i Emanuel Moravec, jehož dráha vůdčího kolaboranta dostoupila svého vrcholu právě v době Heydrichova pražského působení. Zastupující říšský protektor ve svém nástupním programovém projevu odlišil dlouhodobý cíl od cíle bezprostředního daného válečnými potřebami bojujícího Německa. Z dlouhodobého hlediska Heydrich jednoznačně prohlásil, že „tento prostor musí být jednou pro vždy německý a Čech zde nemá konec konců co pohledávat.“⁷ V krátkodobém horizontu ale bylo důležité udržovat v Protektorátu klid, aby

² Kokoška, Stanislav: Heydrichova okupační politika v Protektorátu Čechy a Morava. In: Válečný rok 1942 v Protektorátu Čechy a Morava a v okupované Evropě. Praha 2013, s. 37.

³ K tomu podrobněji srov. Maršálek, Pavel: Pod ochranou hákového kříže. Nacistický okupační režim v českých zemích 1939–1945. Praha 2012, s. 47.

⁴ Národní archiv (dále NA), fond Úřad říšského protektora (ÚŘP), sign. 114-3/9, kart. 13.

⁵ Tamtéž, zpráva Heydricha Bormannovi o návštěvě Háchy.

⁶ Kárný, Miroslav – Milotová, Jaroslava (ed.): Protektorátní politika Reinharda Heydricha. Praha 1991, s. 98–99.

⁷ Tamtéž, s. 105–106.

český dělník mohl plně nasadit své síly pro válečnou výrobu. Proto ovšem také musel „český dělník dostat nažrat“.⁸ Čechům se muselo naočkovat přesvědčení, že bez ohledu na jejich politické názory a vztah k německé říši, velmi si uškodí, pokud by připravovali povstání nebo provozovali odbojové aktivity.⁹

Pozdější nacistická propaganda rozdělovala Heydrichovo působení v Praze na fázi, ve které musel operativně odstranit „zdroj náказы v těle národa“ a následující fázi léčení spočívající ve snaze působit na zdravý lidský rozum, který jasně povede k poznání, že Češi mají být spokojeni se svým osudem.¹⁰ Právě proto podle Heydricha nesměla perzekuce přesáhnout jisté hranice a bylo třeba ji alespoň zdánlivě vyvažovat zájmem o zlepšení životní úrovně některých kategorií obyvatelstva. Zastupující říšský protektor se zaměřil hlavně na zvýšení přidělů tuků pro dělníky a na péči o zlepšení zásobování prostřednictvím boje proti černému trhu. Na to, zda se jednalo o úspěšné a reálné úsilí a zda nešlo jen o propagandistický trik, existují ovšem různé názory.¹¹

Nezanedbatelnou složku Heydrichovy politiky v Protektorátu tvořil vedle represivních a sociálních opatření také souhrn praktických kroků a projevů, které lze označit za kulturní politiku. Nespokojoval se jen s „očistou“ kulturního života, na kterou se hlavně soustřeďoval jeho předchůdce. Chtěl postoupit dále a přinutit Čechy k přijetí „říšské myšlenky“.¹² Podle ní se měly české země stát jak politicky, tak i duchovně a kulturně součástí říše, takže to, co platilo a vyznávalo se v říši, muselo platit a vyznávat se také v Protektorátu.

Kulturní politika zastupujícího říšského protektora vycházela z vyhraněného pojetí českých dějin, o něž projevoval značný zájem. Přitahovaly jej postavy sv. Ludmily a Valdštejna, takže navštěvoval místa s nimi spojená (Mělník, Frýdlant). Pozornost věnoval i archeologickým vykopávkám na Pražském hradě.¹³

Také v tomto ohledu můžeme odlišit snahu o radikální potlačení tendencí, které okupanti považovali za nebezpečné a které české obyvatelstvo mohlo chápat jako újmu a současně náznaky vstřícnosti, jež je měly získat pro říšskou ideu a motivovat k aktivní pomoci Německu.¹⁴ Stejně jako na celkové úrovni měla i v dílčí oblasti kultury okupace směřovat k plné kulturní germanizaci českých zemí. Jejich historický vývoj by tak dospěl ke svému přirozenému vrcholu a k překonání národní a kulturní různorodosti, kterou do nich podle nacistů vnesl zhoubný židovský vliv a která ze své podstaty musí vést k úpadku.¹⁵

Zpětný pohled na české dějiny a jejich interpretace dávaly Heydrichově politice ideový základ. Tkvěl v přesvědčení, že Čechy a Morava měly zvláštní roli v německých dějinách. Tvořily jednu z bašt německví chápáného jako šíření vyšší evropské kultury ve střední, východní a jihovýchodní Evropě. V tomto procesu na ně pohlížel jako na „Zitadelle Europas“. Projev tohoto výsadního postavení spatřoval v založení „první německé univerzity“. Zároveň ale připomínal, že z tohoto prostoru také často vycházely hrozby, „rány dýkou“, které německé poslání ohrožovaly a narušovaly. Posledním dokladem nebezpečí plynoucího z českých zemí pro Německo pak pro něj byla činnost „ilegálních skupin“.¹⁶

⁸ Tamtéž, s. 106.

⁹ Tamtéž, s. 108.

¹⁰ Wannenmacher, Walter: Reinhard Heydrich. Reinhard Heydrich. Ein Leben der Tat. Praha 1944, s. 53.

¹¹ Miroslav Kárný vícekrát ukázal, že Heydrichova „sociální politika“ ke zlepšení zásobovací situace českého obyvatelstva nevedla a reálný efekt tedy neměla. Srov. Kárný, Miroslav: K otázce sociální demagogie v Heydrichově protektorátní politice. Slezský sborník 82, 1984, s. 16–20.

¹² Doležal, Jiří: Česká kultura za protektorátu. Školství, písemnictví, kinematografie. Praha 1996, s. 15.

¹³ Deschner, Günther: Biographie eines Reichsprotektors. Wien 2008, s. 281–282.

¹⁴ Wannenmacher, W.: Reinhard Heydrich, s. 53.

¹⁵ Gerwarth, Robert: Reinhard Heydrich. Hitlerův kat. Praha 2012, s. 278.

¹⁶ Kárný, M. – Milotová, J.: Protektorátní politika Reinharda Heydricha, s. 103–104.

V českých dějinách viděl dvě protikladné tradice. První chápal jako realistickou. Její zastánci respektovali blízkost Čechů k Němcům, uznávali německou kulturní vyspělost a byli ochotni s Němci spolupracovat s přihlédnutím k politickým, geografickým a kulturním danostem. Vyznavači druhé tradice naopak podléhali blouznivým iluzím o české specifčnosti, o specifické české roli v evropských dějinách a hlavně o věčném protikladu mezi Čechy a Němci ztělesněném navzájem neslučitelnými povahovými sklony a hodnotami. Tuto tradici podle Heydricha v 19. století glorifikoval Palacký a později v meziválečném období do neblahých důsledků dovedl Beneš. Nebezpečnou k panslavismu směřující „Unverträglichkeitsromantik“ měli Češi co nejrychleji opustit. Dovedla je do slepé uličky a nakonec jim zbyla jediná šance, kterou velkoryse poskytlo v březnu 1939 Německo. Za to od českého obyvatelstva požadovalo loajalitu. Heydrichovi propagandisté ale varovali, že v této zkoušce politického realismu Češi doposud příliš neobstáli zejména vinou „lumpů zneužívajících zásobovací potíže a bláznů nepoučitelně sledujících uvažování Palackého a Beneše.“¹⁷

Zatímco druhou z uvedených tradic byl Heydrich odhodlán potlačovat a její hlasatele pronásledovat nebo alespoň zatlačit do ústraní, první vyzvedával a vnějškově na ni navazoval. Jejím nejvýznamnějším představitelem a přímo symbolem byl sv. Václav. Jeho postava byla propagandisticky zneužívána okupanty i jejich českými pomocníky již od března 1939. Nástup Heydricha ale znamenal prohloubení instrumentalizace prvního českého světce. Právě on byl Čechům nabídnut jako důkaz toho, že s Němci se není nutné jen potýkat a bojovat. Současně sloužil i jako aktuální pozitivní pobídka dokládající možnost podpořit německou říši a přitom se nevzdát české národní myšlenky. Tak jako měli být Češi na rovině materiální uspokojeni vyššími přídělky a lepším zásobováním, měl je na rovině ideové oslovit a získat právě sv. Václav, který by však za tím účelem nebyl prezentován jako český světce, ale spíše jako prozíravý politik chápající, že český národ může žít jen v německém prostoru.¹⁸

Jestliže se tedy jedna linie českých dějin a do ní náležející postavy a jevy zavrhovaly, druhá linie se oceňovala a hledaly se její styčné plochy se současností. Bylo důležité, aby se aktuální okupace a podřízení českých zemí Německu nejevily jako historická anomálie, ale naopak jako završení silného a zdravého proudu českých dějin. Pro Heydricha se jednalo o záležitost vůle a touhy i politické nutnosti. Plnily se tím dávné tužby českých Němců, ale současně se sledoval vysoce racionální politický zájem, neboť v probíhající „rozhodující bitvě o existenci Německa a Evropy“ se české země musely přimknout k říši, aby je válečné porvy úplně nesmetly.¹⁹

Tuto skutečnost symbolicky stvrdil akt, který se odehrál 19. 11. 1941 ve Svatovítské katedrále. Tuto slavnost, která byla důkladně připravována,²⁰ můžeme považovat za nejvýznamnější akci historicko-politického charakteru, která se uskutečnila během Heydrichova pražského pobytu. Zastupující říšský protektor si v doprovodu protektorátního prezidenta prohlédl české korunovační klenoty. Na důkaz nových poměrů pak Hácha Heydrichovi předal sedm klíčů od klenotů, načež dostal tři z nich zpět. Setkání nad klenoty a předání klíčů od nich Heydrichovi byly pokládány za přirozený důsledek března

¹⁷ Wannenmacher, Walther: Die Sabotage am gesunden Menschenverstand. Böhmen und Mähren 11/1941, s. 388.

¹⁸ Tamtéž, s. 107.

¹⁹ Der Neue Tag 16. 3. 1942, projev R. Heydricha k výročí vyhlášení Protektorátu.

²⁰ Úřad říšského protektora ve spolupráci s protektorátní vládou pečlivě probíraly seznam hostů a stanovily podrobný program celé akce. Předem také byly známy texty přednesených projevů. Úřadu říšského protektora velmi záleželo na tom, aby prezident Hácha svůj projev výslovně pronesl. Viz NA, ÚRP, sign. 114-4/7, kart. 422.

1939 a stalo se příležitostí interpretovat svatováclavskou tradici ve prospěch zájmů okupačního režimu. Byla přitom předkládána jako projev trvalé české potřeby najít své místo mezi východem a západem, ujasnit si k nim svůj poměr, postupně spět k samostatnosti a emancipaci od východních vlivů a přiklánět se k západu. Geopolitické podmínky vyvolávaly potřebu hledat pomoc u říše a nakonec se do ní i začleňovat, přičemž však duchovní rozpolcení mezi západem a východem nikdy plně nezmizelo. Jeho důsledkem byly podle nacistických propagandistů po staletí také jevy, které v posledních letech a měsících znovu vystupovaly do popředí. Jejich podstatou byl zvyk Čechů po porážce zdánlivě sklonit hlavu, podřídit se, ale skrytě nadále kráčet po staré cestě. V tomto smyslu představovali sv. Václav a jeho bratr Boleslav „tragický příklad“ ideového a politického střetu mezi zastánci české orientace na východ a na západ. Václav se při vědomí historické nutnosti začlenil do říše a poprvé zaujal pozici proti východu. Povstalcí pod vedením Boleslava ale tuto historickou nutnost ignorovali, Václava zabili a znovu se zkusili postavit proti západu. „Osud a prostor ale byly silnější“ a Boleslav sám si nakonec poučen vlastními zkušenostmi a zážitky našel cestu k říši. Svatováclavské tradici chápáné jako reálněpolitické zhodnocení postavení malého národa vedle velkého souseda, odhodlání podporovat sousedovy strategické plány a současně nikoliv bezvýchledný pokus získávat pro sebe jisté výhody plně odpovídalo rozhodnutí prezidenta Háchy v březnu 1939 vložit osud českého národa pod ochranu německé říše. Stejně jako se ale zvedli nepřátelé proti Václavovi, objevili se vědomí zrádci i pomatení blouznivci také po zřízení Protektorátu. Porušili věrnost říši a věrolomně útočili na obhájce příklonu k ní. Vedla je přitom údajně snaha znovu změnit českou orientaci a učinit z Čech zase pevnost proti západu.²¹ Při vlastní slavnosti se pak oba řečníci Heydrich i Hácha shodli na tom, že korunovační klenoty jsou symbolem věrnosti českých zemí říši, kterou na počátku dějin „založil“ sv. Václav a v jeho odkazu v současné době pokračuje právě prezident Hácha. Přesun klíčů do Heydrichovy opatrování odrážel skutečnost, že říše, v Protektorátu Heydrichem zastupovaná, vzala v březnu 1939 klenoty pod svou ochranu. Navíc tím byla zvýrazněna historická vazba spočívající v tom, že z říše plynula hodnota české královské koruny.²²

Způsob, jakým byla tato akce interpretována, je příznačný pro celkový charakter Heydrichovy kulturní politiky a „politiky paměti“. To, co se ve svatováclavské kapli katedrály odehrávalo, bylo určeno primárně pro českou veřejnost. Sloužilo to jako projev vstřícnosti a respektu, který představitel říše chová k symbolu českého státu. Zároveň se však klenoty a korunovace prezentovaly jako historický důkaz určujícího vlivu německého práva a kultury v českých zemích. Klenoty měly představovat germánskou právní a politickou formu vazby prostřednictvím věrnosti. Existovala mezi vazalem a ochráncem či suverénem. Formovala také vztah Čech k říši a uplatňovala se v těch dobách, které mohly být považovány za vrchol českých dějin. Po březnu 1939 vznikly podmínky pro to, aby mezi Čechy a Němci znovu zavládla věrnost a důvěra.²³

Ačkoliv se v setkání nad korunovačními klenoty nesporně projevoval smysl pro využívání mýtů a poněkud primitivně mystické sklony charakteristické pro SS, mělo toto využívání svatováclavské tradice zřetelně aktuální politický obsah. Přípravovalo prostor pro jmenování nové protektorátní vlády a pro s ním spojené ustavení nového kursu, který měla sledovat česká protektorátní reprezentace. Po poměrně dlouhé době příprav, výběru a rozhodování Heydrich jmenoval 19. 1. 1942 novou protektorátní vládu v čele s Jaroslavem Krejčím. Již předem bylo jasné, že nepůjde o prostou personální a organizační změnu (některá minister-

²¹ NA, ÚŘP, sign. 114-4/7, kart. 422.

²² Tamtéž.

²³ Raschhofer, Hermann: Krönung und Krönungskleinodien. In: Böhmen und Mähren 12/1941, s. 427.

stva a prezidium ministerské rady byla zrušena, jiná nově vytvořena). Heydrich členy nové vlády naléhavě upozornil na to, že nebudou místem shromažďování stížností proti říši, ale jeho výkonným pomocníkem, prodlouženou rukou při úsilí o bezpodmínečné podřízení českého národa zájmům Německa.²⁴ Jedním z prostředků k dosažení tohoto cíle mělo být výše zmíněné posílení propagandy a kontroly všech prostředků masového působení na veřejnost. Součástí reformy se proto stal i vznik Úřadu lidové osvěty zanedlouho přeměněného na ministerstvo lidové osvěty. Nová instituce získala rozsáhlé konkrétní kompetence.²⁵ Kromě nich ale Emanuel Moravec, který byl postaven do jejího čela a dovršil tak svůj názorový obrat a mocenský vzestup, začal vystupovat v pozici myšlenkového vůdce a vychovatele národa. Heydrich jej prosadil do vlády proti vůli prezidenta Háchy.²⁶ Moravec pak působil zcela jako Heydrichova česká hlásná trouba a pokoušel se převádět jeho linii do propagandy srozumitelné pro české obyvatelstvo.²⁷ Považoval se za pokračovatele velkých Čechů, kteří museli bojovat se svým nepřátelským a nechápajícím okolím. Představoval nový typ spolupráce s okupanty. V něm již nešlo o vyjednávání ústupků za vnější projevy loajality, o deklarovanou ochotu plnit přání Němců, o dočasné přikrčení se, než se přežene bouře. Moravec své krajany soustavně přesvědčoval, že pro jejich budoucnost je nezbytné pochopit neměnnost současného stavu. Trvale rozvíjel a za vlastní si vzal myšlenku, kterou od začátku svého pražského působení hlásal Heydrich. Z českého veřejného života měly zmizet otevřené i skryté politické požadavky a programy. Jestliže se podle Moravce české země v duchu svatováclavské tradice přimkly k Německu, přestala být aktuální otázka moci a pomínula tak potřeba české politiky. Česká politika a čeští politikové již neexistovali, neboť otázka politického boje o moc definitivně padla. Základní problém české budoucnosti nadále nespočíval v držbě a způsobu výkonu moci, ale ve správné výchově. Právě na výchovu se musela zaměřit nová česká reprezentace. Jejím úkolem bylo bojovat se starou výchovou a se starými překonanými představami, což byl v Moravcových očích nebezpečnější nepřítel než živí nepřátelé.²⁸

Důraz kladený na výchovu Moravec přejímal od svého názorového a politického mentora Heydricha. Zastupující říšský protektor pokládal Moravce za člověka vhodného k tomu, aby byl pověřen spoluřešením problémů školství a mládeže.²⁹ Výchova v tomto pojetí ale samozřejmě neznamenala vedení k samostatnému a kritickému myšlení a seznamování se s ušlechtilými projevy lidského ducha, nýbrž pouhé osvojení si praktických znalostí nezbytných pro výkon spíše podřadných funkcí a prací, na jaké se v budoucnu s Čechy počítalo. V Protektorátu vzhledem k jeho celkové sociální a vzdělanostní úrovni nebylo možno (alespoň okamžitě) plně aplikovat obecnou představu o školství na okupovaných územích formulovanou v roce 1940 Himmlerem, podle níž se tamní obyvatelstvo má naučit pouze „počítat nanejvýš do 500, napsat jméno, uznávat jako Boží příkázání poslouchat Němce, být poctivý, pilný a hodný.“³⁰ Heydrich ale zřetelně české školství podkopával. Při svých vystoupeních a ve svých hlášeních se k tomuto tématu vícekrát vracel a věnoval mu značnou pozornost. V jeho opatřeních lze vysledovat několik cílů. Prvním byla snaha zásadně změnit výuku předmětů duchovního či ideového zaměření, které sloužily k udržo-

²⁴ Maršálek, P.: Pod ochranou hákového kříže, s. 88.

²⁵ K činnosti Úřadu resp. ministerstva lidové osvěty srov. Dobeš, Jan: Ministerstvo lidové osvěty a reforma veřejné správy v protektorátu. In: Válečný rok 1942 v Protektorátu Čechy a Morava a v okupované Evropě. Praha 2013, s. 50–67.

²⁶ Gebhart, J. – Kuklík, J.: Velké dějiny Zemí koruny české, s. 64.

²⁷ Kárný, M. – Milotová, J.: Protektorátní politika Reinharda Heydricha, s. 225.

²⁸ NA, ÚŘP, sign. 114-6/3, kart. 422. Článek E. Moravce z 29. 3. 1942.

²⁹ Kárný, M. – Milotová, J.: Protektorátní politika Reinharda Heydricha, s. 220.

³⁰ Viz Denkschrift über die Behandlung der Fremdvölkischen. Vierteljahreshefte für Zeitgeschichte 5, 1957, s. 197.

vání a posilování českého národního citění. Na podzim 1941 tak nařídil zastavení výuky dějepisu v duchu dosavadního pojetí dějin. Hodiny dějepisu měly být dočasně nahrazeny němčinou a obnoveny poté, až budou k dispozici nové učebnice a proběhnou přeškolení kurzy učitelů. Obdobně byla přerušena i výuka vlastivědy a dějin české literatury, pro jejíž znovuzahájení bylo nutné sestavit seznam českých literárních děl z „hlediska říšské politiky a nových politických a státoprávních poměrů nezavadných“. Vyučovat se dále nesměly ani církevní dějiny, místo nichž v hodinách náboženství měli být žáci seznamováni jen s věroukou a mravy.³¹ Vedle zásahů do výuky Heydrich usiloval o to, aby se z delší perspektivy měnila struktura celého českého školství. Byl spokojen s tím, že zavření české univerzity nebudí větší odpor a že protektorátní vláda nenaléhá na změnu současného stavu, ale naopak chápe jeho argumenty. Prozatím setrval na oficiálním stanovisku, podle kterého platilo zavření do konce války. Současně ale důvěrně přiznával, že se znovuotevřením nepočítá, neboť Češi ve svém novém postavení ji již nebudou potřebovat. Připouštěl přitom možnost studia některých Čechů na německé univerzitě.³² Ani z organizačního hlediska nemělo být těžké obnově české univerzity zabránit, protože do konce války měly být všechny její instituty a zařízení převzaty německou univerzitou.³³

Kromě toho ale Heydrich plánoval také postupné omezování středních škol.³⁴ Součástí Heydrichovy školské politiky byl i postup proti českému učitelstvu, které pokládal za vrstvu nepřátelskou k okupačnímu režimu a za jednoho z hlavních podněcovatelů opozice vůči říši. Proto chtěl, aby se výchova české mládeže v maximální možné míře přesunula mimo školu a mimo vliv stávajících učitelů, které jak uznával, „není možné všechny zavřít“.³⁵ Tato snaha vedla posléze k založení Kuratoria pro výchovu mládeže.

Významnou součástí nacistické historicko-ideové propagandy v Protektorátu byl i prvek Evropy. Ovládnutí Čechů Němci dával určité vyšší poslání. Češi byli přesvědčováni, že nejde o jejich podřízení se mocnějšímu sousedu, ale o historickou možnost zapojit se do širšího epochálního úsilí, které změní celý kontinent. V tomto duchu se pak objevují také pokusy vyhledávat v českých dějinách motivy a osobnosti vydávané za vzory toho, jak lze spojit duchovní a kulturní vazby k Německu se zájmem o celoevropský horizont. Příležitost k těmto úvahám poskytla knižní výstava nazvaná Na cestě k nové Evropě. K. H. Frank při jejím zahájení vzpomněl na „velké duchy českých dějin“, jakými byli Kašpar Šternberk, Josef Dobrovský nebo Jan E. Purkyně, kteří ve své odborné i veřejné činnosti neviděli rozpor mezi rodovou příslušností k Čechům, kulturní příslušností k Němcům a duchovní příslušností k Evropě. Jejich cestu, na níž se například Kašpar Šternberk dostal do Výmaru k J. W. Goethemu, ale český národ pod neblahým vlivem F. Palackého opustil. Nepopíratelný díl viny na tomto vývoji měli podle Heydricha také Židé, kteří Čechům „naočkovali“ bludné myšlenky o vlastní státnosti a popírali českou staletou autentickou zkušenost spjatosti s Německem.³⁶ Místo české kulturní integrace do říše se naopak začalo pracovat na oddělení Čech od říše. Vyvrcholením této tendence se po minulé válce stal „Scheinstaat Masaryks und Beneschs“, který cestu do Evropy pomýleně hledal přes Francii a Anglii. Až události let 1938-1939 znovu daly Čechům šanci podílet se na Evropě prostřednictvím říše.³⁷

³¹ Kárný, M. – Milotová, J.: Protektorátní politika Reinharda Heydricha, s. 180–181.

³² Tamtéž, s. 220–221.

³³ NA, ÚŘP, sign. 114-3/11, kart. 13.

³⁴ Kárný, M. – Milotová, J.: Protektorátní politika Reinharda Heydricha, s. 133, 221.

³⁵ Tamtéž, s. 221.

³⁶ Der Neue Tag 17. 10. 1941, projev R. Heydricha při znovuotevření Rudolfinu 16. 10. 1941.

³⁷ Srov. Böhmen und Mähren 12/1941, s. 454. Projev K. H. Franka při zahájení výstavy Na cestě k nové Evropě.

Za jeden ze svých hlavních úkolů vedle potlačení odboje, nerušeného hospodářského využívaní Protektorátu a politické i duchovní pacifikace českého obyvatelstva pokládal Heydrich ochranu a podporu německého umění a německé vědy. Jeho systematické úsilí mělo potvrdit charakter Prahy jako města, ve kterém Němci, navzdory tomu, že jsou početně menšinou, kulturně dominují.³⁸ Nejviditelnější tváří tohoto úsilí byl zástupce pražského primátora prof. Josef Pfitzner. Jeho kniha Tausendjährige Prag stanovila základní linii „historické politiky“ okupačního režimu, ve které pak pokračoval i Heydrich, třebaže osobně cítil k Pfitznerovi silnou animozitu.

Heydrich měl z hlediska svého původu blízký vztah k umění a zejména k hudbě. V jeho silné angažovanosti při kulturních akcích a v prosazování německého umění se tak spojovaly osobní sklony i aktuální politické zájmy. Nejvýraznější kulturně politickou událostí během Heydrichova pražského působení bylo slavnostní znovuotevření Rudolfinu pro kulturní účely v říjnu 1941.³⁹ Jednalo se o pečlivě připravovaný podnik (přípravy začaly přirozeně dříve než bylo rozhodnuto o vyslání Heydricha do Prahy), který měl být jednak demonstrací německé duchovní vyspělosti a jednak odčiněním údajných křivd, kterými německá kultura v českých zemích trpěla od roku 1918. V poledne 16. 10. 1941 bylo Rudolfinum převzato slavnostním státním aktem, v jehož průběhu zazněly verše básníka Karla Franze Leppy⁴⁰, hudba L. van Beethovena, projev zastupujícího říšského protektora a byly uděleny kulturní ceny čtyřem laureátům z řad německých umělců. Večer stejného dne pak následoval koncert z děl největších představitelů německé hudby.

Heydrich, který se funkce v Praze ujal teprve před zhruba třemi týdny, v Rudolfinu podal svůj výklad kulturního vývoje českých zemí posledních desetiletí a zároveň veřejnost seznámil se svými představami o tom, jak by se měla zdejší kultura a umění rozvíjet v budoucnosti. Zdůraznil, že Rudolfinum vzniklo jako stánek německého ducha z německých prostředků a spolu se Stavovským divadlem a Novým německým divadlem (dokončeným pět let po Rudolfinu) se zařadilo mezi nejvýznamnější symboly německé kultury v Praze, která ve druhé polovině 19. století rozkvétala bez ohledu na obtížné vnější podmínky. Právě tehdy totiž podle Heydricha začaly dosud čistou německou kulturu tohoto města ohrožovat židovský západní liberalismus, protinárodní zájmy habsburské dynastie a rozmáhající se český šovinismus. Postavení Rudolfinu v této situaci pokládal za projev německé národní energie a vůle těmto rozkladným tendencím čelit. Bylo projevem snahy pěstovat právě umění jakožto výraz autentické tvůrčí síly tolik odlišné od umění povrchního charakteristického pro období kulturního úpadku, jehož tvůrci se odcizují národu a podléhají závislosti na módních proudech a krátkodobých politických zájmech. Obdobně Heydrich odlišil různá období v dějinách samotného Rudolfinu. Po radostném začátku korunovaném vystoupením Antona Brucknera přišel po roce 1918 zmar symbolizovaný zničením varhan. Z hlediska nacistického režimu se jevilo jako smutné příznačné, že do domu určeného pro umění se nastěhoval parlament, tedy instituce, kterou nacisté pohrdali. Po březnu 1939 ale podle Heydricha mohla říše znovu převzít své poslání v tomto prostoru a vznikly tak podmínky i pro nápravu tohoto bezpráví. Z Rudolfinu zmizelo

³⁸ K tomu blíže například Lemberg, Hans: Prag im Zerrspiegel. Die Propagierung des „deutschen Prag“ in der Protektoratszeit. In: Magister noster. Sborník statí věnovaných in memoriam prof. PhDr. Janu Havránkovi, CSc., red. Michal Svatoš – Luboš Velek – Alice Velková. Praha 2005, s. 383–394.

³⁹ Již v dubnu 1940 rozhodl říšský protektor von Neurath o tom, že Rudolfinum musí být vráceno pro kulturní využití (koncertní sál, výuka mladých hudebníků, případně znovu také galerie) a že jeho nutná rekonstrukce k takovému účelu musí proběhnout na náklady protektorátní vlády. Dlouho po slavnostním znovuzahájení provozu však stále nebyla hotova. Dokončení varhan, na jejichž obnovu se klád mimořádný důraz, se řešilo zřejmě z důvodu nedostatku materiálu ještě koncem roku 1942. Srov. NA, ÚRP, IV-2 M 8000, kart. 1144.

⁴⁰ Původně vybraná básně tohoto autora nebyla schválena, protože Heydrichovi se nelíbil její styl, který údajně neodpovídal současné době a jejímu nesmlouvavému a tvrdému charakteru.

stranickopolitické handrkování a hlásání různých úpadkových politických směrů a znovu se z něho mohlo začít šířit světlo pravého umění.

Heydrichovi ale nešlo pouze o obnovu dřívějšího stavu. Rudolfínium se mělo stát střediskem německé kultury, která se již nespokojovala jen s produkcí jednotlivých děl a nesměla se hodnotit toliko estetickými měřítky. Musela sloužit svému národu, zapojit se do jeho válečného úsilí a její tvůrci se měli postavit vedle vojáků a dělníků. Zároveň měla dokazovat schopnosti germánské rasy. Všem umělcům připomínal, že se mají „říditi vírou, srdcem a čistým charakterem... Mířící nejsou izolované postavy bez krve a vlasti, nýbrž lidé, kteří své síly čerpají z citu svého národa a osudu vlasti“.⁴¹ Vyzvedával sepětí mezi uměním, politikou, rasou, srdcem a duší národa a poukazoval na to, že doby národní velikosti a vnitřní jednoty národa byly i obdobím rozkvětu velkého umění. Naopak v dobách politického a společenského úpadku a nejednoty chyběly na pěstování skutečného umění síly. Povrchní politika odcizená od duše národa nalézá svoji paralelu v umění vyživajícím se toliko v povrchním formalismu. Za obojí pak nesou odpovědnost Židé, kteří upřednostňují formu před obsahem a ničí vztah mezi uměním a národem.⁴²

Předmětem zájmu zastupujícího říšského protektora ale vedle obecných ideových zásad byl také běžný provoz německých kulturních zařízení. V rámci možností usiloval o vytvoření příznivých podmínek pro jejich každodenní fungování. Uvědomoval si také skutečnost, že válka jim působila personální problémy. Vzhledem k tomu nařídil ustoupit od zásady, podle níž mohli v německých kulturních institucích působit pouze Němci. Připustil tedy, aby v případě potřeby k nim nastupovali i Češi.⁴³ Také toto opatření lze pokládat za pokus ukázat Čechům vlídnější tvář a přesvědčit je, že jim nehrozí jen pronásledování, ale mají možnost, přirozeně pod německým vedením, se zapojit do pozitivní práce.

Tak, jak se muselo posouvat německé umění od pouhé služby estetickým ideálům ke službě národu, rase a říši, stál podobný úkol i před německou vědou. Její představitelé a instituce se měli oprostít od dosavadního výzkumu v jednotlivých oddělených oborech, jejichž přínos se měřil jen odbornými měřítky a přijmout novou koncepci vědy jako duchovní síly, která bude stát po boku německé materiální síly bojující na frontě. Heydrich přirozeně věnoval velkou pozornost pražské německé univerzitě. Zasahoval do jejich personálních poměrů a chtěl ovlivnit její odborné a celkové ideové zaměření.⁴⁴ V prostředí pražské německé univerzity se již od roku 1939 chovala ambice stát se centrem všestranného výzkumu střední, východní a jihovýchodní Evropy. Podle představ politického vedení Protektorátu i univerzitních špiček měly k tomuto účelu přispět dosavadní badatelské zkušenosti a nasbíraný vědecký materiál, přebíraná zařízení české univerzity a také geografická blízkost. Ještě před Heydrichovým příjezdem do Prahy byla na počátku roku 1941 zřízena Říšská nadace pro německo-slovanské bádání, v jejímž čele stál tehdejší rektor univerzity Wilhelm Saure. Počítalo se s převzetím stávajících institucí německých i českých.⁴⁵ Slavistické instituce zavřené české univerzitě, Slovanský ústav, Slovanská knihovna a vědecká za-

⁴¹ Reinhard Heydrich. *Ein Leben der Tat*. Praha 1944, s. 45. Srv. také NA, ÚŘP, IV-2 M 8000, kart. 1144.

⁴² *Der Neue Tag* 17. 10. 1941. Projev R. Heydricha při znovuootevření Rudolfinu.

⁴³ NA, ÚŘP, IV-2 F, kart. 1144. Nařízení Heydricha oberlandrátům z 26. 5. 1942. Tato příležitost se Čechům nasýtala ovšem pouze tehdy, pokud nebyli k dispozici výkonostně srovnatelní Němci. Navíc mohli být přijímáni jen na podřízená místa, museli být pod náležitým vedením a vůči Němcům bylo nutně zachovávat odstup. Zařazením Čechů nesměl být ohrožen celkový německý ráz instituce a dojem, jakým působila na veřejnost. Češi také mohli dostávat jen takové smlouvy, aby je bylo možné okamžitě vypovědět.

⁴⁴ Mišková, Alena: *Die deutsche Universitäten im Zweiten Weltkrieg*. In: *Universitäten in nationaler Konkurrenz. Zur Geschichte der Prager Universitäten im 19. und 20. Jahrhundert*, hg. Hans Lemberg. München 2003, s. 184n.

⁴⁵ Saure byl již od září 1940 jmenován pověřencem říšského protektora pro slovanská vědecká zařízení, která měla být využita k novým účelům.

řízení ruského exilu měly spolupůsobit v rámci nacisticky motivovaného a orientovaného výzkumu. Jednalo by se tak o pokračování klasické slavistiky, přičemž k dispozici by bylo více kapacit.

Představám zastupujícího říšského protektora ale takové pojetí neodpovídalo. Heydrich nebyl se stavem německé univerzity, jak jej v Praze shledal, spokojen. Předmětem jeho kritiky nebyly v první řadě odborné nedostatky univerzity, ale spíše její „politické zaostávání“ projevující se například ve špatných personálních rozhodnutích. V jejich důsledku, jak si Heydrich stěžoval, byli povolávání nevhodní lidé a naopak lidé schopní odcházeli.⁴⁶ Za slovy pak následovaly konkrétní kroky. Heydrichova nespokojenost s univerzitou vedla k demisi rektora Saureho. Dočasným komisařským rektorem byl jmenován rektor německé techniky Alfred Buntru. Heydrichovi však nešlo jen o personální změnu ve vedení univerzity. Zamýšlel provést její hlubší reformu. Jejím výsledkem měla být vědecko-pedagogická instituce plně podřízená politickým zadáním a plnící politické instrukce nejvyšších představitelů Protektorátu i říše. Vícekrát poukazyval na mimořádné postavení německé univerzity. Ze skutečnosti, že byla nejstarší německou univerzitou, podle něho plynuly významné závazky. Chtěl, aby se stala skutečnou univerzitou spojenou jednotným zaměřením všech oborů a společným světonázorovým a politickým základem. Heydrich pro pražskou německou univerzitu stanovil několik politických úkolů. Zaměřovaly se na dvě hlavní oblasti. První byl výzkum charakteristických rysů, historického vývoje, současného stavu a budoucích perspektiv českomoravského prostoru stejně jako možných cest k jejich dosažení. Jak už ale bylo výše uvedeno, pražská německá univerzita neměla být institucí omezeného regionálního významu. Heydrich si přál, aby vykonávala funkci výspy v německé duchovní válce na východní frontě. Důraz se měl klást hlavně na národopisný výzkum, přičemž by se vůči jeho objektu postupovalo jako by se jednalo o vnitrostátní, nikoliv zahraničněpolitickou problematiku. Za tímto účelem doporučoval též opomíjet faktory státoprávní, neboť u těchto národů se měla potlačovat jejich státnost a touha po vlastním státu.⁴⁷

Změny v tomto duchu měl podrobně napláňovat a uskutečnit pedagog a badatel v oblasti národnostních menšin Hans Joachim Beyer. Jeho povolání do Prahy prosadil v únoru 1942 sám Heydrich a Beyer se v následujících letech stal fakticky nejvlivnějším činitelem na univerzitě.⁴⁸ Vzhledem k jeho nespoutaným ambicím a zřetelnému politickému „krytí“ seshora mu rychle přibývalo nepřátel. Ostatní akademičtí funkcionáři se však museli s jeho přítomností v Praze smířit. Plány bývalého rektora Saureho Beyer důkladně přepracoval. Místo pouhého přebírání dosavadních institucí zaměřených na slovanské bádání počítal se zakládáním nových ústavů.⁴⁹ Klasická oborově omezená slavistika měla vplynout do širšího rámce národní a národnostní nauky východní Evropy. Tvořily jej historie, dějiny literatury, sociální antropologie a také (zejména veřejné) právo.⁵⁰ Koncem dubna 1942 vypracoval Beyer upravený projekt nadace.⁵¹ Své oficiální realizace se dočkal v dramatické době června 1942 v podobě Nadace Reinharda Heydricha, která ale svoji skutečnou činnost zahájila až v roce následujícím.

⁴⁶ Míšková, Alena: *Německá (Karlova) univerzita od Mnichova k 9. květnu 1945*. Praha 2002, s. 110.

⁴⁷ NA, ÚŘP, sign. 114-3/11, kart. 13.

⁴⁸ Míšková, A.: *Německá (Karlova) univerzita*, s. 127. K osobě Beyera nejdrobněji viz Roth, Karl Heinz: *Heydrichs Professor. Historiographie des „Volkstums“ und der Massenvernichtung: Der Fall Hans Joachim Beyer. Geschichtsschreibung als Legitimationswissenschaft: 1918–1945*, hg. Peter Schöttler. Frankfurt am Main 1997, s. 262–342.

⁴⁹ Šisler, Stanislav: *Vznik a formování nacistického „slovanského“ bádání v Praze v letech 1940–1943*. Český lid 78, 1991, č. 4, s. 264.

⁵⁰ Míšková, A.: *Německá (Karlova) univerzita*, s. 128.

⁵¹ Šisler, S.: *Vznik a formování*, s. 264.

Posun v badatelském zaměření si ovšem vyžadoval i personální změny, které tvořily druhou oblast Beyerova pražského působení. Lidé, kteří se jeví jako nezpůsobili pro nové úkoly, měli Prahu opustit a naopak jiní byli do Prahy lákáni. Beyer a hlavně jeho mentor Heydrich do budoucna nepočítali s historikem Josefem Pfitznerem, psychologem Otto Franzem Scolnou nebo psychologem Ernstem Ottem. Heydrich pocítoval silnou osobní averzi zejména vůči Pfitznerovi. Tento jeho poměr vůči historikovi a náměstkovi pražského primátora je o to překvapivější, že ve svém (převážně politicky motivovaném) zájmu o českou historii často vycházel z Pfitznerových argumentů. Jejich původce ale pokládal za neschopného pro výkon funkce ve správě města. V jeho očích byl představitelem spíše starého, překonaného nacionalismu omezeného na německo-české potýkání. V prvních měsících roku 1942 se z Heydrichova popudu plánoval Pfitznerův odchod z Prahy. Nedařilo se ale najít pro něho vhodné uplatnění jinde.⁵² Současně se snahou některé profesory odstranit se hledali jejich odborné i ideové způsobilí nástupci. Zvláštní význam byl přisuzován tomu, aby se z Vídně do Prahy vrátili historik Heinz Zatschek a právní historik Wilhelm Weizsäcker.⁵³ Personální změny se ale podařilo uskutečnit jen částečně. Do Prahy přišlo několik nových či staronových vysokoškolských učitelů, kteří se kromě akademické činnosti ochotně dávali do služeb bezpečnostních nebo politických institucí. Kromě výše zmíněných to byl například Rudolf Hippius. Heydrichova smrt a další obvyklé objektivní i subjektivní (přímluvy, zdržování apod.) okolnosti nakonec vedly k tomu, že ti, kteří měli být z Prahy odstraněni, ji nakonec, včetně Pfitznera, opustit nemuseli.

Šedem měsíců, po které Reinhard Heydrich vykonával funkci zastupujícího říšského protektora, přinesly pro Protektorát a českou společnost významné změny. Projevíly se i v oblasti kulturní a ideové. Zintenzivnila se propaganda a prohloubila se kontrola všech prostředků masového působení na veřejnost. Důkladně byla sledována linie odpolitizování veřejného života. Plány na politickou, hospodářskou a také kulturní germanizaci českých zemí, vypracované již dříve, se začaly uskutečňovat s větší rozhodností a nesmlouvavostí. Za pomoci odkazů na historii a účelově překrucovaných historických argumentů byl zdůrazňován vůdčí a tvůrčí německý prvek v dějinách a kultuře českých zemí. Nešlo však jen o vítězství ve staletí trvajícím národnostním konfliktu. Okupační i autonomní správa stejně jako celá česká společnost se musely ztotožnit s říšskou myšlenkou a do budoucna navěky pochopit, že české země jsou historicky, politicky, hospodářsky i kulturně součástí německé říše. Cíle této Heydrichovy „kulturní politiky“ zůstávaly v platnosti i po jeho smrti. Vývoj na frontách druhé světové války ale vázal pozornost německého okupačního režimu stále víc jen na pokud možno hladké fungování protektorátního průmyslu. Zmíněné kulturně ideové zájmy ustupovaly do pozadí, avšak ze zřetele nikdy zcela nezmizely.

Kulturpolitik von Reinhard Heydrich

Der Artikel befasst sich mit einem Tätigkeitsbereich des stellvertretenden Reichsprotektors R. Heydrich in Prag. Neben seines verstärkten Drucks gegen den tschechischen Widerstand und seiner Bemühung, das wirtschaftliche Potential des Protektorats intensiver zu nutzen, widmete Heydrich eine große Aufmerksamkeit der Propaganda und einer effektiveren Beherrschung aller Instrumente der Massenwirkung auf die Öffentlichkeit. Dabei nutzte er in

⁵² Brandes, Detlef – Mišková, Alena: Vom Osteuropa-Lehrstuhl ins Prager Rathaus (Josef Pfitzner 1901–1945). Praha – Essen 2013, s. 205–215.

⁵³ Mišková, A.: Německá (Karlova) univerzita, s. 130.

hohem Maß auch historische Argumente. Er versuchte, eine Linie der böhmischen Geschichte festzulegen und zu unterstreichen, aus der folgen würde, dass die Konstituierung des Protektorats und der Schutz der böhmischen Länder durch das Deutsche Reich ein natürlicher Schritt und eine logische Vollendung dieser Linie sei. Dabei half ihm die neue Protektoratsregierung, die er im Januar 1942 ernannte. Außerdem unterstützte Heydrich während seines Aufenthalts in Prag die deutsche Kultur. Insbesondere Prag sollte als eine eindeutig deutsche Stadt in Bezug auf die Geschichte und Kultur wirken. Die Kultur sollte nach Heydrichs Vorstellungen bei der Durchsetzung der Reichsidee dienen und eines der wichtigsten Instrumente des deutschen Kampfes um das neue, rassenreine Europa werden. Das deutlichste Beispiel dieser Bemühung war die feierliche Wiedereröffnung des Rudolfinums im Oktober 1941. Ein Bestandteil von Heydrichs Kulturpolitik war auch sein Interesse für die Prager deutsche Universität. Die deutsche Wissenschaft sollte sich, ähnlich wie die Kultur, am Krieg beteiligen und als eine ideologische Waffe in diesem Krieg dienen.

Cultural policy of Reinhard Heydrich

Analysis of cultural policies of Deputy Reichsprotector in Bohemia Reinhard Heydrich, his perception of Czech history, the use of historical arguments and support cultural institutions in Protectorate.